

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

P R O G R A M A

PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

**DISCIPLINA DE EXAMEN:
EDUCAȚIE MUZICALĂ SPECIALIZATĂ
(ARTĂ VOCALĂ, MUZICĂ INSTRUMENTALĂ)**

Notă de prezentare

Programa de față se adresează absolvenților instituțiilor de învățământ superior artistic care vor desfășura activități didactice în cadrul ariei curricular arte – specializarea muzică – din învățământul preuniversitar. La elaborarea prezentei programe au fost luate în considerare studiile din domeniul curricular efectuate pe plan național și internațional, alături de opiniile unor cadre didactice cu o bogată experiență didactică și artistică. Datorită caracterului preponderent practic al disciplinelor artistice, profesorul trebuie să facă demonstrația că are capacitatea de a parcurge procesul instructiv-educativ la un nivel artistic convingător.

Programa urmărește:

- Consolidarea pregătirii de specialitate corespunzătoare competenței didactice, a profesorului de educație muzicală / educație muzicală specializată;
- Actualizarea bazei teoretice și practice privitoare la aspectele didactice fundamentale care se leagă de realizarea educației musicale în învățământul de cultură generală / vocațional;
- Corelarea conținuturilor de specialitate cu planurile-cadru și curriculumul național în vigoare;
- Aplicarea didacticii specialității în activitatea la clasă, ținând cont de ciclurile curricular, dar și de nivelul aptitudinilor muzicale ale elevilor;
- Dezvoltarea competențelor de interpretare intra- și interdisciplinare a conținuturilor și de formare a unei culturi curriculare;
- Valorificarea conținuturilor disciplinei prin constituirea unui demers didactic modern, prin proiectare structurată, prin organizarea unor activități de învățare centrate pe nevoile și interesele elevilor, care să faciliteze învățarea eficientă de către aceștia a conținuturilor specific disciplinei;
- Dezvoltarea competențelor de evaluare a cunoștințelor și deprinderilor dobândite de elevi, cu ajutorul întregului set de instrumente și tehnici de evaluare, și de reglare a demersului didactic pe baza interpretării informațiilor oferite de rezultatele evaluării.

Pentru realizarea transferului deprinderilor artistice prin intermediul cărora se obține modelarea ntenționată a personalității elevului ca viitor muzician sau consumator de artă, cadrul didactic trebuie să utilizeze forța educativă a exemplului personal. Prin conținuturile puse la dispoziție de prezenta program, profesorul va produce dovada concretă a faptului că stăpânește disciplina pe care o predă, ca o garanție a profesionalismului în învățământului artistic.

Prezenta programă este valabilă și pentru absolvenții aparținând minorităților naționale.

Competențe generale

În procesul de predare-învățare-evaluare profesorul de educație muzicală / educație muzicală specializată trebuie să fie capabil să:

- Să cunoască conținuturile științifice ale disciplinei;
- Să opereze corect și adecvat cu limbajul de specialitate necesar praxisului muzical școlar;
- Să motiveze elevii pentru formarea și dezvoltarea deprinderilor și aptitudinilor specifice;
- Să construiască demersuri didactice interactive și să-și adapteze strategiile didactice la conținuturi și la individualitatea elevului;

Competențe specifice

- Să utilizeze documentele școlare reglatoare ale specialității respective în spiritul principiilor didactice, pentru și prin aplicarea adecvată a programei școlare, în vederea unui demers didactic eficient și diferențiat, în funcție de particularitățile elevilor;
- Să demonstreze o gândire critică privitoare la creațiile muzicale, având o atitudine reflexivă asupra muzicii, precum și disponibilitatea de a transfera și promova în viața socială valori estetice;
- Să comunice eficient cu elevul / clasa;
- Să funcționeze ca factor integrator al valorilor culturale în comunitatea locală/națională/internațională.

Competențe transversale

- Proiectarea, organizarea, desfășurarea și evaluarea unui eveniment artistic;
- Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă într-o echipă multidisciplinară pe diverse paliere ierarhice;
- Autoevaluarea nevoii de formare profesională în scopul inserției și adaptabilității la cerințele locului de muncă.

Educație muzicală specializată (artă vocală, muzică instrumentală)

Discipline de specialitate:

I. Istoria muzicii universale și românești

II. Forme și genuri muzicale

III. Didactica specialității

I. ISTORIA MUZICII UNIVERSALE ȘI ROMÂNEȘTI

1. Cultura muzicală în Renaștere: arta polifoniei corale, caracteristici, importanță, exemple.
2. Barocul muzical: estetica înnoirii limbajului muzical; genuri și forme reprezentative; reprezentanți, creații reprezentative. exemple de lucrări interpretate/analize comparate.
3. Clasicismul muzical: particularitățile limbajului muzical; genuri și forme reprezentative; reprezentanți; exemple de lucrări interpretate/analize comparate.
4. Romantismul muzical: orientări estetice; înnoirile limbajului muzical; genuri și forme reprezentative; exemple de lucrări interpretate/analize comparate.
5. Evoluția genurilor dramatice; orientări estetice, exemple de lucrări interpretate/analize comparate.
6. Curente și orientări stilistice în muzica de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX: înnoiri de limbaj, concepții stilistice, exemple de lucrări interpretate/analize comparate.
7. Orientări stilistice și opțiuni creatoare în muzica contemporană: muzica concretă și electronică, aleatorismul, constructivismul, muzica stockhastică, sisteme muzicale de sinteză etc. Compozitori reprezentativi în secolul XX: I. Stravinsky, B. Bartok, O. Messiaen, K. Stockhausen, P. Boulez, Y. Xenakis, J. Cage ș.a. exemple de lucrări interpretate.
8. Apariția și evoluția școlii muzicale naționale de compoziție – în sec. al XIX lea; surse de inspirație, genuri muzicale predilecte (vocal, coral, cameral, simfonic, operă) și compozitori reprezentativi. exemple de lucrări interpretate.
9. George Enescu – personalitate complexă a culturii românești și universale. Biografie și creație; importanța compozitorului, interpretului, pedagogului în context cultural național și universal.
10. Etapa modernă și contemporană a muzicii românești (sec. XX-XXI): orientări și direcții de creație, genuri abordate, valorificarea folclorului muzical în creație; reprezentanții generației post-enesciene ai școlilor de compoziție din București, Cluj și Iași. exemple de lucrări interpretate.

II. FORME ȘI GENURI MUZICALE

1. Forme omofone: rondo-ul, variațiunile. Exemplificări
2. Forme polifonice: motetul, madrigalul, invențiunea, fuga. Exemplificări
3. Sonata: gen și formă. Exemplificări.
4. Evoluția concertului instrumental – aspecte stilistico-interpretative/stilul instrumental concertant. Exemple de lucrări interpretate/analize comparate;
5. Genurile muzicale: vocale, corale, instrumentale, vocal-instrumentale și lirico-dramatice. Caracteristicile și analiza acestora; exemplificări.
6. Genul miniatural și diversitatea lui - stilistico-interpretativă. Exemple de lucrări interpretate/analize comparate.

BIBLIOGRAFIE PENTRU TEMATICA DE SPECIALITATE

- Chelaru, C., *Cui i-e frică de Istoria muzicii?*, vol. I-III, Ed. Artes, Iași, 2007
- Ciocan, D. – *Probleme de semiotică muzicală, în: Studii de muzicologie*, vol. XXI, Ed. Muzicală, București, 1988
- Constantinescu, G., Boga, I., *O călătorie prin istoria muzicii*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2007
- Cosma, O. L.: *Hronicul muzicii românești* vol I-IX, Editura Muzicală, București
- Cumpăță, D. – *Elemente de metodică a studiului și predării instrumentelor cu coarde*, Ed. Academiei de Muzică, București, 1997
- Dediu-Sandu, V., *Muzica românească între 1944-2000*, Ed. Muzicală, București, 2002
- Denizeau, G., *Să înțelegem și să identificăm genurile muzicale*, Ed. Meridiane - Larousse, 2000
- Herman, V., *Formele muzicii vechi europene*, Ed. MediaMusica, Cluj-Napoca, 2009
- Herman, V., *Formele muzicii clasicele venezi* Ed. MediaMusica, Cluj-Napoca, 2009
- Herman, V. – *Originile și dezvoltarea formelor muzicale*, Ed. Muzicală București, 1982.
- Iliuț, V. – *De la Wagner la contemporani*, vol II-VI, Ed. U.C., București, 1996
- Iliuț, V. – *O carte a stilurilor muzicale*, Ed. Acad. de Muzică, București, 1996
- Oprea Gh., *Curs de folclor*, Editura Muzicală, București, 2002
- Ștefănescu, I. *Istoria muzicii universale* vol. I-IV, Fundația Culturală Română, 1995-2002
- Stoianov, Carmen, Marinescu Mihaela, *Istoria muzicii universale*, ediția a II a, Editura Fundația România de Măine, București, 2008
- Stoianov, Carmen, Stoianov, Petru, *Istoria muzicii românești*, Editura Fundației România de Măine, București, 2005
- Timariu, V., *Analiza muzicală între conștiința de gen și conștiința de formă*, Ed. Universității din Oradea, 2003
- Timariu, V., *Dicționar noțional și terminologic*, Ed. Universității din Oradea, 2004
- Toduță, S. – *Formele muzicale ale barocului* (vol. I - III), Ed. Muzicală, București, 1960-1979. Teodorescu-Ciocănea, L., *Tratat de forme și analize muzicale*, Ed. Muzicală, București, 2005

Urmă Dem. *Acustica muzicală* Editura Didactică și Pedagogică 1982
 Vancea, Z. – *Creația muzicală românească*, sec. XIX-XX, Ed. Muzicală București, 1989
 Vasile, V. *Istoria muzicii byzantine* vol. I-II, Editura Interprint 1997
 Voiculescu, D., *Polifonia secolului XX*, Ed. Muzicală, 2005
 Voiculescu, D., *Fuga în creația lui J.S.Bach*, Ed. Muzicală, București, 2000
 *** *Dicționar de termeni muzicali* Editura Științifică și Enciclopedică, București 1984
 *** Grove's, G. – *Dictionary of Music and musicians*, Ed. Blom, London, 1994

III. DIDACTICA SPECIALITĂȚII

1. Curriculum Național : terminologie, structura planurilor de învățământ, a programelor școlare, curriculum la decizia școlii, cicluri curriculare.
2. Procesul de învățământ ca relație între predare-învățare-evaluare. Caracterul formativ-educativ al procesului de învățământ: lecția de educație muzicală specializată: specificul acesteia; formarea și dezvoltarea deprinderilor specifice educației muzicale specializate (funcție de specialitate) exemple; etapele pregătirii unei lucrări muzicale (instrumentale / vocale / ansambluri), formarea și dezvoltarea auzului, formarea și dezvoltarea memoriei muzicale a elevilor; organizarea și îndrumarea studiului individual; pregătirea psihologică a elevilor în vederea apariției în public; cu exemple din practica personală; pregătirea pentru performanță; Elemente de tehnică instrumentală/vocală specifice și mijloace de expresie contemporane. Exemplificări.
3. Proiectarea lecției de educație muzicală specializată - demers de organizare anticipată a activității didactice: cunoașterea programei din perspectiva corelării între conținut – activitate de predare-învățare-evaluare; proiectarea lecției de educație muzicală specializată, prin prisma realizării obiectivelor operaționale. Exemplificări.
4. Strategii didactice de realizare a conținuturilor programei, conforme cu etapele de predare a orei de educație muzicală specializată; procedee de predare a tehnicii instrumentale/vocale, a textului muzical (structură, corelarea tehnicii cu interpretarea), a conținuturilor teoretice, stilistice, etc.; constituirea demersului didactic (adaptarea strategiilor didactice) pentru realizarea unui învățământ centrat pe elev prin formarea de competențe, stabilite prin programa școlară.
5. Resurse metodologice și didactice specifice: metode de învățământ adecvate lecției de educație muzicală specializată; exemple (demonstratia, conversatia, explicatia, exercitiul, algoritmizarea, studiul de caz); importanța utilizării mijloacelor de învățământ potrivite în vederea realizării unei lecții de calitate; clasificarea pe diverse criterii, a mijloacelor necesare pentru realizarea educației muzicale specializate (partituri, instrumente, accesorii, mijloace audio - video, internet).
6. Criterii de selectare a repertoriului: nivelul tehnicii instrumentale/ vocale necesare în vederea redării juste melodicoritmice a lucrărilor muzicale (relația tehnică/ interpretare) particularitățile psihofizice ale elevului/ elevilor. Fișa de caracterizare psihologică și rolul ei în activitatea didactico-pedagogică.
7. Audiția muzicală și analiza comparată (analiza interpretativă a două sau mai multe interpretări ale aceleiași lucrări muzicale) în vederea educării sensibilității auditive, afective, de formare a capacității de selectare a valorilor muzicale și de dezvoltare a personalității elevului interpret, viitor muzician: procedee de formare și dezvoltare a gândirii critice și autonome a viitorului muzician; obiectul analizei interpretative comparate; probleme de analiză interpretativă comparată ca procedeu în munca de autoperfecționare a interpretului; recomandări și restricții în folosirea acestui procedeu.
8. Creativitatea în lecția de educație muzicală: modalități de dezvoltare a creativității; exemple elemente specifice educației muzicale specializate ce contribuie la formarea gândirii critice, reflexive, autonome și creative;
9. Evaluarea la ora de educație muzicală specializată: rolul evaluării în procesul de învățământ și în special în lecția de educație muzicală specializată; tipuri de evaluare specifice lecției de educație muzicală specializată; instrumente de evaluare specifice lecției de educație muzicală specializată; metode de evaluare specifice actului instrumental-interpretativ-evaluarea examenului de final de an și verificările semestriale;
10. Dinamica relației profesor-elev în procesul de învățământ: caracteristicile și semnificațiile educaționale ale relației profesor – elev; elemente de deontologie și etică profesională.
11. Cunoașterea particularităților de dezvoltare specifice fiecărei vârste, tipuri temperamentale, caracterul, stiluri de învățare, vârsta școlară / vârsta instrumentală / vocală.

Notă: Toate temele prezentate în capitolul de didactica specialității vor fi tratate în funcție de specialitatea candidatului și vor cuprinde exemple din practica personală.

BIBLIOGRAFIE PENTRU DIDACTICA SPECIALITĂȚII

Albu, Roxana Maria, *Anatomia și fiziologia omului*, Editura Corint, București, 1996
 Auer, L. – *Violin as I teach it*. Rome and London: Buttler & Tanner, 2008.
 Avesalon, I., *Metodica predării și studiul instrumentelor de suflat și percuție*, Lito, Conservatorul „C. Porumbescu” București, 1980
 Avesalon, I., *Principii generale de studiu și interpretare în instrumentele de suflat moderne*, Ed. Universității Naționale de Muzică București, 2005
 Barbu, C. – *Curs de metodica predării și a studiului instrumentelor de coarde (cu arcuș)*, Lito, Conservatorul “G. Dima”, Cluj Napoca, 1987 (ed. a II-a revizuită)
 Balan, Th – *Principii de pianistică*, Ed Muzicală, București, 1966
 Budoiu, Ion, *Metodica predării cântului*, vol I, Conservatorul de Muzică “ Gh. Dima ”, Cluj Napoca, 1979

- Butu, Ionela – *Repertoriu de literatură pianistică*, Editura Alfa, Iași, 2003
- Călin, Dragoș, Coman, Lavinia, Vasile, Vasile – *Îndrumar metodic*, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2009
- Coman, Lavinia – *Pianistica modernă*, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2006
- Cortot, A. *Muzica Muzica franceză pentru pian*, Ed. Muzicală, București, 1966.
- Cristea, S. – *Managementul lecției*, Ed. Didactică și pedagogică, București, 2007
- Cucoș, C., *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2002
- Cucoș, C., *Psihopedagogie pentru examenul de definitivat și gradele didactice*, Editura Polirom, Iași, 2009
- Constantinescu, G. și alții – *Ghid de operă*, Ed. Muzicală, București, 1971
- Cristescu, Octav, *Cântul*, Editura Muzicală, București, 1963
- Dorizo, Al. – *Vocea, mecanisme, afecțiuni, corelații*, Ed. Muzicală, București, 1972
- Dimulescu, Fausta – *Preludiul de la Bach la Debussy. Reper de scriitură pianistică în muzica europeană*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2008
- Galamian, I. – *Principles of violin playing and teaching*, 1999
- Geantă, I., Manoliu, G. – *Manual de vioară*, vol. I, Grafoart, București, 2007-2013
- Geissler, E.G. – *Mijloace de educație*, EDP, București, 1997
- Ghiduri de evaluare pe discipline*, MEC-SNEE, 2000, 2001
- Flesch, C., Rosenblith, E., Mitter, A.-S. – *The Art of Violin Playing*, Vol. 1. Ed. Rosenblith, E., New York: Carl Fischer, 2000
- Goia, Ioan – *Curs de metodică a studiului și predării instrumentelor de suflat*, Iași, Conservatorul de Muzică "George Enescu" (s.a.)
- Hirlav-Maistorovici, Sanda – *Miniatura românească pentru pian din secolul XX și folclorul muzical autohton*, Editura Premier, Ploiești, 2002
- Husson, R. – *Vocea cântată*, Ed. Muzicală, București, 1962
- Ionescu-Arbore, A. – *Interpretul teatrului liric*, Ed. Muzicală, București, 1984
- Iarosevici, Gh. – *Metodica predării studiului instrumentelor cu coarde*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1962
- Ilea, Anca (coordonator), Banciu, Gabriel, Borzea, Viorel, Gorgăneanu, Lucia Crinela – *Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare din aria curriculară arte*, București 2002, Ministerul Educației și Cercetării – Consiliul Național pentru Curriculum
- Ionescu, M. – *Didactica modernă*, Ed. Dacia, Cluj, 1995
- Iucu, R. – *Managementul și gestiunea clasei de elevi*, Ed. Polirom, Iași, 2000
- Joița, E. – *Eficiența instruirii*, EDP, București, 1998
- Leahu Al. - *Maestrii claviaturii*, Ed muzicala Bucuresti 1976
- Long, K - *La pian cu Claude Debussy*, Ed. Muzicală, București, 1968
- Long, K. - *La pian cu Gabriel Faure*, Ed. Muzicală, București, 1970
- Lupu, Jean – *Educarea auzului muzical dificil*, Editura Muzicală, București, 1988
- Ministerul Educației – *Curriculum Național*, București, 1999
- Livescu, A. – *Despre dicțiune*, Ed. Științifică, București, 1986
- Moisescu, T.; Păun, N. – *Opereta*, Ed. Muzicală, București, 1969
- Ministerul Educației și Cercetării – *Planuri- cadru de învățământ* București 2001-2009
- Neuhaus, H.G. – *Despre arta pianistică (trad.)*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.S.R., București, 1960
- Niculescu-Basu, G. – *Cum am cântat eu*, Ed. Muzicală, București, 1982
- Niță, Teodor, *Interpretarea vocală: fiziologia aparatului vocal: note de curs*, Editura University Press, Galați, 2009
- Papilian, Victor, *Anatomia omului*, Editura All, București, 2003
- Pașca Eugenia Maria, *Caiet de practică pedagogică*, vol III Dimensiuni ale educației artistice, editia a II a, Editura Artes Iasi, 2014
- Pănescu George, *Tratat de canto*, Editura Pastel, Brasov, 2004
- Pop, Claudia, *Studii muzicologice în arta interpretării vocale*, Editura Universității „Transilvania”, Brașov, 2010
- Pop, Claudia, *Vocea cântată și didactica cultivării ei*, Editura Universității „Transilvania”, Brașov, 2004
- Preda, V. – *Îndrumător pentru folosirea mijloacelor tehnice de instruire*, UBB, Cluj, 1999
- Radu, I. – *Didactica modernă*, Ed. Dacia, Cluj, 1995
- Radu, I. T. – *Evaluarea procesului de învățământ*, București, EDP, 2001
- Radu, I. – *Experiența didactică și creativitate*, Ed. Dacia
- Răducanu, Mircea Dan – *Principii de didactică instrumentală*, Ed. Moldova, Iași, 1994
- Răducanu, Mircea Dan – *Introducere în teoria interpretării muzicale*, Ed. Dan, Iași 2003
- Răducanu, Mircea Dan – *Metodica studiului și predării pianului*, Ed Didactica si Pedagogica Bucuresti, 1983
- Secăreanu, N. – *Cântărețul artist*, Ed. Muzicală, București, 1965
- Strungă, C. – *Evaluarea școlară*, Editura de Vest, Timișoara, 1999
- Severin, Adriana, *Metodica predării cântului*, Editura Artes, Iași, 2000
- Solovăstru, Corneliu Gheorghe, *Să ne cunoaștem aparatul vocal*, Editura Axa, Botoșani, 2002
- Soreanu Cristina Mihaela, *Metodica predării cântului, curs*, Editura Universității „Transilvania”, Brașov, 1997
- Soreanu, Cristina Mihaela, *Arta cântului: didactica specializării*, Editura Universității „Transilvania”, Brașov, 2009

Stanciu, A. – *Violonistica enesciană ca expresie a unei stilistici interpretative*, MediaMusica, Cluj, 2006

Truiculescu, Marin – Marius, *Cântul vocal profesionist*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011

Vătmanu – Matei, Viorica, *Psihologie și expresivitate scenică*, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2010

NOTE:

** Si alte cursuri, prelegeri și studii de specialitate editate de universitățile, academiile și facultățile de muzica.*

*** Sunt obligatorii documentele școlare reglatoare în vigoare: planuri-cadru, programe școlare, programele pentru examenele și evaluările naționale și manualele cuprinse în Catalogul manualelor școlare, valabile în învățământul preuniversitar în anul susținerii examenului*